YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
17 päivänä marraskuuta 1987 *

Yhdistetyissä asioissa 142/84 ja 156/84,

British-American Tobacco Company Ltd, Lontoo, edustajanaan asianajaja P. V. F. Bos, aiemmin Amsterdam, nykyisin Rotterdam, Nolst Trenité, jolla on toimisto Brysselissä, ja jonka ovat valtuuttaneet Attorneys at Law Coudert Brothers, New York, joilla on toimisto Brysselissä; prosessiosoite Luxemburgissa asianajaja J. Loeschin toimisto, 2 rue Goethe,

ja

R. J. Reynolds Industries Inc., Winston Salem, Pohjois-Carolina, Amerikan yhdysvallat, edustajanaan johtokunnan varapuheenjohtaja Joseph F. Abely Jr., oikeudenkäyntiasiamiehenään J. F. Lever, QC, ja R. J. Buxton, QC, Gray's Inn Chambers, Gray's Inn, Lontoo, jotka on valtuuttanut A. J. C. Paines ja J. Reynolds, asianajotoimisto Allen and Overy, Lontoo ja Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajaja J. Loeschin toimisto, 2 rue Goethe,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja A. McClellan ja oikeudellisen yksikön virkamies K. Banks, prosessiosoite c/o oikeudellisen yksikön virkamies G. Kremlis, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukevat

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Philips Morris Incorporated, New York, edustajinaan asianajaja M. Siragusa, Rooma, ja asianajaja M. Waelbroeck, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajaja E. Arendtin toimisto, Centre Louvigny, 34 B rue Philippe-II,

ja

Rembrandt Group Limited, Stellenbosch, Etelä-Afrikan tasavalta, edustajinaan C. Bellamy ja K. B. Parker, Gray's Inn, Lontoo, jotka on valtuuttanut solicitor Malcolm G. C. Nicholson, Slaughter and May, Lontoo, prosessiosoite Luxemburgissa asianajajien Elvinger ja Hoss toimisto, 15 Côte d'Eich,

väliintulijoina,

jossa vaaditaan kumoamaan 22.3.1984 päivättyyn komission kirjeeseen nro SG(84) D/3946 sisältyvä, asioita nrot IV/30.342 ja IV/30.926 koskeva päätös, jossa hylätään kantajien 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan mukaan tekemät hakemukset ja todetaan, että tietyt väliintulijoiden väliset sopimukset eivät ole perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan vastaisia,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Due sekä tuomarit G. C.Rodríguez Iglesias, T. Koopmans, K. Bahlmann ja C. Kakouris,

julkisasiamies: G. F. Mancini,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Pastor,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen sellaisena kuin se on muutettuna 12.11.1986 pidetyn suullisen käsittelyn jälkeen,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.3.1987 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 British-American Tobacco Company Ltd, jonka kotipaikka on Lontoo, ja R. J. Reynolds Industries Inc., jonka kotipaikka on Winston Salem, Pohjois-Carolina, Amerikan yhdysvallat, ovat ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan 2 alakohdan nojalla nostaneet yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 4. ja 20.6.1984 saapuneilla kannekirjelmillä kaksi kannetta, joissa vaaditaan kumoamaan 22.3.1984 päivättyihin komission kirjeisiin nro SG(84) D/3946 sisältyvä, asioita nrot IV/30.342 ja IV/30.926 koskeva päätös, jossa hylätään kantajien 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti tekemät kantelut ja todetaan, että tietyt Philip Morris Incorporatedin, New York, (jäljempänä Philip Morris) ja Rembrandt Group Limitedin, Stellenbosch, Etelä-Afrikan tasavalta, (jäljempänä Rembrandt) väliset sopimukset eivät ole perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan vastaisia. Kantajat vaativat lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin määrää komissiota muuttamaan kantansa mainittujen kantelujen suhteen ja noudattamaan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota.

2 Yhteisöjen tuomioistuin antoi 28.11.1984 tekemillään päätöksillä Philip Morrisille ja Rembrandtille luvan tulla väliintulijoina tukemaan komission vaatimuksia. Yhteisöjen tuomioistuin määräsi 26.9.1984 antamallaan määräyksellä, että asiat yhdistetään suullista käsittelyä ja tuomiota varten.

3 Kantajien edellä mainitun asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdan nojalla tekemien kantelujen kohteena ovat Philip Morrisin ja Rembrandtin väliset sopimukset, joiden mukaan ensin mainittu yritys ostaa jälkimmäiseltä yritykseltä 350 miljoonalla Amerikan dollarilla 50 prosentin osuuden Rothmans Tobacco (Holding) Ltd:n (jäljempänä Rothmans Holdings) osakepääomasta; Rothmans Holdings on sijoitusyhtiö, joka oli Rembrandtin kokonaan omistama tytäryritys, ja jolla oli niin suuri omistusosuus Rothmans International plc:sta (jäljempänä Rothmans International), että se käytti määräysvaltaa tässä yrityksessä, joka on tärkeä savukkeiden valmistaja yhteisön markkinoilla ja erityisesti Benelux-maissa. Mainituilla sopimuksilla Philip Morris sai 21,9 prosentin välillisen osuuden kilpailijansa Rothmans Internationalin voitosta.

4 Mainittuihin sopimuksiin (jäljempänä vuoden 1981 sopimukset) sisältyi lisäksi ehtoja, joiden tarkoituksena on säilyttää sopimuspuolten välinen tasapaino Rothmans Internationalin suorien tai välillisten omistusosuuksien osalta; mainituissa sopimuksissa annettiin kummallekin sopimuspuolelle "etuosto-oikeus" toisen sopimuspuolen luovuttaessa omistusosuuksiaan Rothmans Holdingista.

5 Yrityksen johtamisen osalta vuoden 1981 sopimuksissa annettiin molemmille sopimuspuolille oikeus nimetä Rothmans Holdingsin hallintoneuvostoon yhtä monta jäsentä. Niissä määrättiin, että Rembrandtilla säilyvät ne hallintotehtävät, joita se ennenkin hoiti Rothmans Internationalin liiketoiminnan osalta, ja että kilpailua koskevia tietoja ei toimiteta Philip Morrisille, mutta niihin sisältyi myös määräyksiä, joilla pyrittiin Philip Morrisin ja Rothmans Internationalin väliseen yhteistyöhön muun muassa yhteisen jakelun ja valmistuksen, teknisen tietämyksen ja tutkimuksen alalla.

6 Komissio toimitti – muun muassa kantajien tekemien kantelujen johdosta – Philip Morrisille ja Rembrandtille väitetiedoksiannon, jossa väitettiin vuoden 1981 sopimusten olevan perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan vastaisia. Komission kanssa käymiensä neuvottelujen jälkeen Philip Morris ja Rembrandt viimein korvasivat mainitut sopimukset uusilla sopimuksilla, joilla pyrittiin poistamaan komission esittämien väitteiden perusteet. Kanteen kohteena olevilla komission päätöksillä tarkoitetaan mainittuja uusia sopimuksia (jäljempänä vuoden 1984 sopimukset); komissio on katsonut, ettei ollut tarpeen tehdä alkuperäisiä vuoden 1981 sopimuksia koskevaa päätöstä, sillä ne on kumottu ja korvattu vuoden 1984 sopimuksilla.

7 Vuoden 1984 sopimuksilla Philip Morris luovutti omistusosuutensa Rothmans Holdingsista ja sai vastineeksi suoran osuuden Rothmans Internationalista. Mainittu osuus on 30,8 prosenttia, mutta edustaa ainoastaan 24,9 prosenttia äänioikeuksista, kun taas Rembrandtin omistama 30,8 prosentin osuus edustaa 43,6 prosenttia äänioikeuksista.

8 Kuten vuoden 1981 sopimuksissa, uusissa sopimuksissa annetaan toiselle sopimuspuolelle etuosto-oikeus toisen sopimuspuolen luovuttaessa omistusosuuksiaan. Lisäksi siinä määrätään, että sopimuspuolen omistama osuus voidaan luovuttaa vain kokonaisena kolmannelle osapuolelle, ja yksinomaan yhdelle itsenäiselle ostajalle tai vähintään kymmenelle itsenäiselle ostajalle. Jos Rembrandtin osuus myydään yhdelle ostajalle, mainitun ostajan on tehtävä samanlainen tarjous Philip Morrisin osuudesta. Jommankumman sopimuspuolen luovuttaessa omistusosuutensa sopimuksissa määrätään

mahdollisuudesta jakaa äänioikeudet Rothmans Internationalissa tasapuolisesti.

9 Vuoden 1984 sopimuksiin lisättiin joitakin sopimuspuolten sitoumuksia komissioon nähden. Mainittujen sitoumusten tarkoituksena on erityisesti taata, ettei Philip Morris ole edustettuna Rothmans Internationalin johtoelimissä, ja ettei Philip Morrisille anneta Rothmans International -konsernia koskevia tietoja, jotka voivat vaikuttaa Philip Morris -konsernin toimintaan yhteisössä molempien yritysten välisissä kilpailusuhteissa. Lisäksi Philip Morris sitoutuu tiedottamaan komissiolle, jos sopimuksia muutetaan, tai jos sen osuus Rothmans Internationalin omistuksesta lisääntyy, tai sellaisesta tilanteesta, jossa Philip Morris voi saada yli 25 prosenttia äänioikeuksista Rothmans Internationalissa. Kahdessa jälkimmäisessä tapauksessa komissio voi vaatia, että Rothmans Internationalin ja Philip Morrisin edut erotetaan toisistaan vallitsevan tilanteen säilyttämiseksi ennallaan kolme kuukautta, jona aikana komissio voi päättää mahdollisista uusista asianmukaisista toimenpiteistä.

10 Asiaan liittyviä tosiseikkoja, menettelyn kulkua sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä kirjallisia huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

I Tutkittavaksi ottaminen

11 Toinen väliintulijoista, Rembrandt, riitauttaa kanteen tutkittavaksi ottamisen sillä perusteella, että komission 22.3.1984 päivätyt kirjeet eivät ole perustamissopimuksen 173 artiklan toisessa alakohdassa tarkoitettuja päätöksiä eivätkä mainitun artiklan mukaisesti koske kantajia suoraan ja erikseen. Komissio taas korostaa, että siltä osin kuin kantajat väittävät, että yhteisöjen tuomioistuimen on määrättävä komissiota tekemään erityinen päätös, kanteet on jätettävä tutkimatta.

12 Kumoamisvaatimusten osalta on syytä huomauttaa, että komissio kantajien pyynnöstä laati ja osoitti 22.3.1984 päivätyt kirjeet kantajille "päätöksen muodossa". Lisäksi mainittujen kirjeiden sisältö ja vaikutus ovat samat kuin päätöksen, sillä niillä lopetetaan aloitettu tutkimus, niihin sisältyy kyseessä olevien sopimusten arviointi ja niillä estetään kantajia vaatimasta tutkimuksen

uudelleen vireille panemista, jollei niillä ole uusia todisteita. Mainitut arviot riittävät, jotta komission 22.3.1984 päivättyjä kirjeitä voidaan pitää perustamissopimuksen 173 artiklan toisessa alakohdassa tarkoitettuina, kantajille osoitettuina päätöksinä, joten tässä suhteessa esitetyt vastaväitteet voidaan hylätä ilman että on tarpeen ratkaista, voiko väliintulija esittää oikeudenkäyntiväitteitä.

13 Sitä vastoin kanteita ei voida ottaa tutkittaviksi siltä osin kuin niissä vaaditaan, että yhteisöjen tuomioistuimen on määrättävä komissio toteuttamaan jokin toimenpide kanteen kohteena olevan toimenpiteen sijasta, sillä yhteisöjen tuomioistuin ei perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätyn laillisuusvalvontamenettelyn yhteydessä voi antaa tällaista määräystä.

II Pääasia

14 Kantajien perusteet koskevat hallinnollista menettelyä, komission suorittamaa sopimusten arviointia ja päätösten perusteluja.

A *Hallinnollinen menettely*

15 Kantajat väittävät erityisesti, etteivät ne asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen kantelujen tekijöinä olleet riittävästi mukana komission tutkiessa riidanalaisia sopimuksia.

16 Tässä suhteessa asiakirjoista – paitsi niiden kohtien osalta, joiden Philip Morris ja Rembrandt katsovat sisältävän liikesalaisuuksia – ilmenee, että komissio toimitti kantajille jäljennökset 19.5.1982 päivätystä väitetiedoksiannostaan, jossa ilmoitettiin vuoden 1981 sopimusten olevan vastoin perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa. Kantajilla oli myös tilaisuus ottaa kantaa Philip Morrisin ja Rembrandtin väitetiedoksiantoon antamiin vastauksiin, ja ne osallistuivat 5.–7.10.1982 pidettyyn kuulemistilaisuuteen. Kuulemistilaisuuden jälkeen kantajat saivat sen pöytäkirjat ja niillä oli mahdollisuus ottaa kantaa niihin lisähuomautuksiin, jotka Philip Morris esitti kirjallisesti kuulemisen jälkeen.

17 Toukokuussa 1983 komissio ilmoitti kantajille, että Philip Morris ja Rembrandt olivat tehneet joitakin muutoksia vuoden 1981 sopimuksiin; tässä tarkoituksessa kantajat ja komissio kävivät kirjeenvaihtoa ja pitivät kokouksia. Philip Morrisin ja Rembrandtin päätettyä lopulta korvata vuoden 1981

sopimukset uusilla, vuoden 1984 sopimuksilla, kantajille ilmoitettiin 16.12.1983 päivätyillä kirjeillä neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25.7.1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY 6 artiklan mukaisesti (EYVL s. 2268) komission katsovan, ettei ole enää riittävää aihetta ryhtyä toimenpiteisiin kantelujen perusteella, ja kantajia pyydettiin esittämään mahdolliset lisähuomautuksensa. Tässä tarkoituksessa kantajille annettiin tiedot uusien sopimusten sisällöstä ja Philip Morrisin ja Rembrandtin tekemistä sitoumuksista. Komissio teki kanteen kohteena olevat päätöksensä vasta saatuaan uusia sopimuksia ja mainittuja sitoumuksia koskevat kantajien huomautukset.

18 Kantajat myöntävät olleensa tiiviisti mukana komission suorittamassa tutkimuksessa alkuperäisten sopimusten muutoksia koskeviin neuvotteluihin saakka, mutta ne korostavat, että komissio tulkitsi liian laajasti "liikesalaisuuden" käsitettä jättäessään toimittamatta kantajille tiettyjä asiakirjoja ja asiakirjojen osia. Kantajat vetoavat myös siihen, että niiden olisi pitänyt antaa osallistua mainittuihin neuvotteluihin tai niille olisi ainakin pitänyt antaa säännöllisesti tietoa neuvottelujen kulusta toimittamalla niille pöytäkirjoja. Kantajien mukaan komissio on tässä suhteessa syyllistynyt menettelyyn liittyviin säännönvastaisuuksiin, jotka merkitsevät kantajien puolustautumisoikeuksien loukkaamista sellaisena kuin nämä oikeudet yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on määritelty.

19 On syytä huomata, että oikeuskäytäntö, johon kantajat vetoavat, koskee sellaisten yritysten puolustautumisoikeutta, joita komission tutkimus koskee. Tällainen tutkimus ei kuitenkaan ole kontradiktorinen menettely suhteessa asianomaisiin yrityksiin, vaan menettely, jonka komissio omasta aloitteestaan tai kantelun johdosta aloittaa voidakseen tehtävänsä mukaisesti valvoa kilpailusääntöjen noudattamista. Tästä seuraa, että menettelyn kohteena olevien yritysten menettelyllinen asema on erilainen kuin niiden yritysten, jotka ovat tehneet kantelun asetuksen N:o 17 nojalla sillä perusteella, että väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen lopettaminen on niiden oikeutetun intressin mukaista; jälkimmäiset yritykset eivät voi vedota puolustautumisoikeuksiin, sellaisina kuin ne on määritelty mainitussa oikeuskäytännössä.

20 Sitä vastoin, kuten ilmenee erityisesti 28.3.1985 annetusta tuomiosta (asia 298/83, CICCE v. komissio, Kok. 1985, s. 1105), kantelijoille on annettava tilaisuus suojata oikeutettuja intressejään hallinnollisessa menettelyssä, ja komission on tutkittava kaikki kantelijoiden sille esittämät tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Kantelijan menettelylliset oikeudet eivät ole yhtä laajat kuin sellaisten yritysten puolustautumisoikeudet, joihin komission tutkimus

kohdistuu. Kantelijan menettelylliset oikeudet eivät missään tapauksessa voi olla niin laajoja, että niillä loukattaisiin näitä yritysten puolustautumisoikeuksia.

21 Yhteisöjen tuomioistuin on 24.6.1986 antamassaan tuomiossa (asia 53/85, AKZO Chemie BV ja AKZO Chemie UK Ltd v. komissio, Kok. 1986, s. 1965) todennut, että perustamissopimuksen 214 artiklassa sekä asetuksen N:o 17 20 artiklan 2 kohdassa määrätty salassapitovelvollisuus on lievempi suhteessa kantelijoihin, ja että komissio saa antaa niille tiettyjä salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja, jos tietojen antaminen on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että asia selvitetään asianmukaisesti. Samassa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin korostaa kuitenkin, että kantelijalle ei missään tapauksessa saa toimittaa asiakirjoja, jotka sisältävät liikesalaisuuksia, ja se määrittää ne perusteet, joilla tutkimuksen kohteena oleva yritys voi vastustaa tällaista asiakirjojen toimittamista.

22 Nyt käsiteltävinä olevissa asioissa kantajat eivät ole esittäneet todisteita, jotka osoittaisivat komission jättäneen toimittamatta niille asiakirjoja, jotka se voi liikesalaisuutta rikkomatta toimittaa. Tästä seuraa, että kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

23 Sen väitteen osalta, joka koskee Philip Morrisin, Rembrandtin ja komission välisiä neuvotteluja alkuperäisten sopimusten muuttamiseksi, on syytä muistuttaa, että hallinnollisessa menettelyssä asianomaisilla yrityksillä on muun muassa mahdollisuus mukauttaa sopimukset tai menettelytavat perustamissopimuksen määräysten mukaisiksi. Mainitun mahdollisuuden toteutuminen edellyttää, että yrityksillä ja komissiolla on oikeus käydä luottamuksellisia neuvotteluja määritelläkseen, millaisin muutoksin komission esiin tuomat kilpailusääntöjen vastaisuudet voidaan poistaa.

24 Tällainen oikeus vaarantuu, jos kantelijat osallistuvat mainittuihin neuvotteluihin tai jos niille on tiedotettava mainittujen neuvottelujen kehittymisestä, jotta ne voisivat esittää huomautuksensa jommankumman osapuolen esittämistä eri ehdotuksista. Kantelijoiden oikeutettuja intressejä suojataan täysimääräisesti, jos niille ilmoitetaan neuvottelujen tuloksesta, jonka perusteella komissio ehdottaa kantelujen käsittelyn lopettamista. Kantajat ovat saaneet kaikki tarvittavat tiedot komission niille asetuksen N:o 99/63/ETY 6 artiklan nojalla osoittamissa kirjeissä. Tästä seuraa, että myös kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

25 Kantajat väittävät edelleen, että Philip Morrisin ja komission välisissä neuvotteluissa komissiota painostettiin, erityisesti erään sen entisen jäsenen taholta. Tässä suhteessa riittää, että todetaan, etteivät kantajat ole esittäneet väitteensä tueksi mitään todistetta.

26 Lopuksi kantajat väittävät, että komissio on lisännyt kanteen kohteena oleviin päätöksiin uusia argumentteja, jotka eivät sisältyneet asetuksen N:o 99/63/ETY 6 artiklassa tarkoitettuihin kirjeisiin ja joita kantajilla ei ole ollut tilaisuutta kommentoida etukäteen.

27 Myös mainittu väite on hylättävä. Kantajilla oli, kuten kantelijoillakin, tilaisuus esittää kantansa mainituissa kirjeissä esitettyihin argumentteihin. Se, että kantajien huomautukset aiheuttivat komission taholta lisäarviointeja ja että komissio tästä syystä katsoi olevan tarpeen lisätä täydentäviä väitteitä lopullisiin päätöksiin, ei velvoita komissiota kuulemaan kantajia uudelleen ennen mainittujen päätösten tekemistä.

28 Kaikista edellä esitetyistä arvioista seuraa, että hallinnollista menettelyä koskeva väite on hylättävä kokonaisuudessaan perusteettomana.

B *Komission arviointi sopimuksista*

29 Kantajat väittävät, että kanteen kohteena olevissa päätöksissä komissio on soveltanut virheellisesti perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa ja on tehnyt ilmeisen virheen arvioidessaan, että Philip Morrisin ja Rembrandtin tekemät sitoumukset ovat riittäviä poistamaan kanteen kohteena olevien sopimusten mainittujen artikloiden vastaisuuden.

30 Ensinnäkin on syytä todeta, että kanteen kohteena olevat päätökset koskevat vain vuoden 1984 eivätkä vuoden 1981 sopimuksia, joilla on enää merkitystä vain niiltä osin kuin niistä ilmenevät sopimuspuolten alkuperäiset pyrkimykset. Kyseessä olevissa asioissa on siis tutkittava ensisijaisesti, milloin ja missä olosuhteissa vähemmistöosuuden hankkiminen kilpailevasta yrityksestä voi olla perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan vastaista.

31 Koska omistusosuuden hankkimisesta Rothmans Internationalista on sovittu sellaisten yritysten välisin sopimuksin, jotka mainittujen sopimusten voimaantulon jälkeenkin säilyvät itsenäisinä yrityksinä, on syytä tutkia mainittua kysymystä ensisijaisesti perustamissopimuksen 85 artiklan kannalta.

Perustamissopimuksen 85 artiklan soveltaminen

32 Kantajat väittävät pääasiallisesti, että silloin kun yritys hankkii suuren osuuden kilpailevasta yrityksestä, vaikka se olisikin vähemmistöosuus, on syytä epäillä kilpailua rajoittavan vaikutuksen olemassaoloa. Tällainen omistusosuuden hankkiminen vaikuttaa väistämättä kyseessä olevien yritysten kaupalliseen käyttäytymiseen, erityisesti savukemarkkinoiden kaltaisilla pysähtyneillä ja hyvin oligopolistisilla markkinoilla, joilla yrityksen kaikki pyrkimykset markkinaosuuksien kasvattamiseksi tapahtuvat kilpailevien yritysten kustannuksella. Mainituilla markkinoilla kahden suurimman toimijan välisten yhteyksien solmiminen romahduttaa kilpailutasapainon.

33 Kantajien mukaan ei ainoastaan kyseessä olevan kaupan vaikutuksena vaan myös sen tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen. Tämä johtuu riidanalaisten ja alkuperäisten, vuoden 1981 sopimusten, joissa määrätään sopimuspuolten välisestä kaupallisesta yhteistyöstä, välisistä suhteista. Kantajien mukaan Philip Morris pystyi alkuperäisten sopimusten nojalla saamiensa oikeuksien perusteella hankkimaan suoran omistusosuuden Rothmans Internationalin pääomasta, eikä ole mitään osoitusta siitä, että kaupallisen yhteistyön ajatus olisi hylätty, erityisesti koska Philip Morrisin maksama hinta on pysynyt samana. Lisäksi kantajien mukaan todisteena Philip Morrisin ja Rothmans Internationalin pyrkimyksestä tehdä yhteistyötä yhteisön markkinoilla ovat mainittujen yritysten väliset sopimukset, jotka koskevat yhteistyötä Indonesiassa, Malesiassa ja Filippiineillä.

34 Kantajat väittävät lisäksi, että riidanalaisten sopimusten kilpailunvastaisia vaikutuksia ja tavoitteita vahvistavat lausekkeet, jotka koskevat etuostooikeutta toisen sopimuspuolen halutessa luovuttaa omistusosuutensa Rothmans Internationalista. Kantajien mukaan mainituissa lausekkeissa pyritään varaamaan Philip Morrisille mahdollisuus saada Rothmans Internationalia koskeva määräysvalta, ja ne osoittavat, että omistusosuuden hankkiminen ei ole vain passiivinen sijoitus. Se että mainittujen lausekkeiden käyttäminen on 85 artiklan vastaista, riittää niiden mukaan itsessään osoittamaan, että sopimusten tarkoituksena on rajoittaa kilpailua.

35 Lopuksi kantajien mukaan komission vaatimat sitoumukset eivät mitenkään riitä poistamaan sopimusten kilpailua rajoittavaa luonnetta. Yhtäältä Rothmans Internationalin nykyistä johtamista koskevat sitoumukset eivät estä Philip Morrisia käyttämästä epävirallista vaikutusvaltaansa Rothmans Internationalin suuren osakkeenomistajan ominaisuudessa. Toisaalta sitoumukset, jotka koskevat Philip Morrisin ja Rothmans Internationalin etujen erottamista

Philip Morrisin käyttäessä etuosto-oikeuttaan, koskevat perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomisen jälkeistä aikaa, eikä niitä edes sovellettaisi Philip Morrisin saadessa todellisen määräysvallan Rothmans Internationalissa myytäessä Rembrandtin osuus vähintään kymmenelle ostajalle, jotka ovat itsenäisiä suhteessaan toisiinsa ja Philip Morrisiin.

36 On syytä muistuttaa, että perustamissopimuksen 85 artiklassa kielletään sopimukset, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla.

37 Vaikka se, että yritys hankkii omistusosuuden kilpailevasta yrityksestä, ei itsessään ole kilpailua rajoittavaa toimintaa, tällainen omistusosuuden hankkiminen voi kuitenkin olla kyseisten yritysten kaupalliseen käyttäytymiseen vaikuttava tekijä, joka rajoittaa tai vääristää kilpailua markkinoilla, joilla mainitut yritykset harjoittavat kaupallista toimintaansa.

38 Tilanne on erityisesti tällainen silloin, kun sijoittava yritys osuuksia hankkimalla tai sopimuksiin lisätyin määräyksin saa toisen yrityksen kaupallista käyttäytymistä koskevan oikeudellisen tai tosiasiallisen määräysvallan tai kun sopimuksessa määrätään yritysten välisestä kaupallisesta yhteistyöstä tai tällaista yhteistyötä edistävien rakenteiden luomisesta.

39 Tällainen voi myös olla tilanne silloin, kun sopimuksessa varataan sijoittavalle yritykselle mahdollisuus myöhemmin vahvistaa asemaansa hankkimalla todellinen määräysvalta toisessa yrityksessä. On syytä ottaa huomioon sopimuksen sekä nykyiset että potentiaaliset vaikutukset ja se mahdollisuus, että sopimus liittyy pidemmän aikavälin suunnitelmaan.

40 Kaikkia sopimuksia on lisäksi arvioitava niiden omassa taloudellisessa yhteydessä ja erityisesti relevanttien markkinoiden tilanteen valossa. Kun asianomaiset yritykset ovat maailmanlaajuisesti toimivia monikansallisia yrityksiä, ei voida olla ottamatta huomioon niiden suhteita yhteisön ulkopuolella. On erityisesti otettava huomioon se mahdollisuus, että kyseessä oleva sopimus voi olla osa sopimuspuolina olevien yritysten maailmanlaajuista yhteistyötä.

41 On syytä tutkia kaikkien edellä esitettyjen arviointien perusteella, onko komissio vuoden 1984 sopimuksia arvioidessaan ollut väärässä todetessaan, ettei kilpailun vastaista tavoitetta tai vaikutusta ole todistettu.

42 Savukemarkkinoiden tilanteen osalta komissio on vuoden 1981 sopimuksia koskevassa väitetiedoksiannossaan todennut, että mainittujen markkinoiden kasvu oli määrällisesti pysähtynyt komission tutkimana vuosien 1976 ja 1980 välisenä aikana. Komissio totesi myös, että yhteisön markkinoita – lukuun ottamatta Ranskan ja Italian markkinoita, joilla on valtion monopoli – hallitsi kuusi yritysryhmää, joihin nyt käsiteltävänä olevan asian kantajat ja väliintulijat kuuluvat.

43 Komissio katsoo, että stagnoituneilla ja oligopolistisilla savukemarkkinoilla, joilla ei ole todellista hintoja tai tutkimusta koskevaa kilpailua, mainostaminen ja yrityshankinnat ovat taloudellisen toimijan pääasialliset keinot markkinaosuuksien lisäämiseksi. Lisäksi mainituilla markkinoilla mainonta on erittäin tärkeää, ja niitä hallitsevat suuret yritykset, joilla on huomattavia varoja ja teknistä osaamista, joten uuden yrityksen on erittäin vaikea päästä mainituille markkinoille.

44 On syytä todeta, että komission kuvaamissa markkinaolosuhteissa, joita menettelyn muut asianosaiset eivät olennaisilta osin ole kiistäneet, markkinaosuuttaan lisäämään pyrkivälle yritykselle on erittäin houkuttelevaa tilaisuuden tullen hankkia määräysvalta kilpailevassa yrityksessä. Tällaisissa olosuhteissa kaikki pyrkimykset hankkia määräysvalta ja kaikki sopimukset, jotka voivat edistää kahden tai useamman määräävän yrityksen välistä kaupallista yhteistyötä, voivat johtaa kilpailun rajoittumiseen.

45 Tällaisessa markkinatilanteessa komission on osoitettava erityistä tarkkaavaisuutta. Sen on erityisesti tutkittava, onko sopimus, jossa ensi näkemältä määrätään, että kilpailevaan yritykseen kohdistuvan passiivisen sijoituksen tarkoituksena ei tosiasiallisesti ole määräysvallan saaminen mainitussa yrityksessä, edes myöhemminkään, eikä yritysten välisen yhteistyön järjestäminen markkinoiden jakamiseksi. Kuitenkin komission on, voidakseen todeta 85 artiklaa rikotun, kyettävä osoittamaan, että sopimuksen tarkoituksena tai vaikutuksena on yritysten kilpailukäyttäytymiseen vaikuttaminen relevanteilla markkinoilla.

46 Tässä tarkoituksessa on syytä todeta, että vuoden 1984 sopimukset ja Philip Morrisin ja Rembrandtin tekemät sitoumukset komissioon nähden sulkevat pois Philip Morrisin edustuksen Rothmans Internationalin hallintoneuvostossa tai muussa johtoelimessä ja rajaavat Philip Morrisin osuuden alle 25 prosenttiin äänioikeuksista. Sitä vastoin Rembrandtin osuus edustaa 43,5 prosenttia äänioikeuksista, mikä muiden äänioikeuksien hajanaisuuden vuoksi ja ottaen huomioon Rembrandtin edustuksen Rothmans Internationalin johtoelimissä

mahdollistaa sen, että Rembrandt voi jatkaa Rothmans Internationalin kauppapolitiikan määrittämistä savukemarkkinoilla.

47 On myös syytä todeta, että toisin kuin vuoden 1981 sopimuksiin, vuoden 1984 sopimuksiin ei sisälly kaupallista yhteistyötä koskevaa lauseketta, eikä niissä luoda mitään Philip Morrisin ja Rothmans Internationalin välistä rakennetta, joka edistää tällaista yhteistyötä, ja että yritykset eivät sitoudu vaihtamaan keskenään sellaisia tietoja, jotka voivat vaikuttaa niiden kilpailukäyttäytymiseen. Vuoden 1984 sopimuksen määräykset, sellaisina kuin ne ovat täydennettyinä sitoumuksilla komissioon nähden, eivät siis riitä osoittamaan, että mainittujen sopimusten tarkoituksena tai vaikutuksena on mahdollistaa, että toinen yritys voi vaikuttaa toisen yrityksen kilpailukäyttäytymiseen, jollei myöhemmin tutkittavista lausekkeista, jotka koskevat jommankumman sopimuspuolen suorittamaa Rothmans Internationalin omistusosuuden luovutusta, muuta johdu.

48 On kuitenkin vielä tutkittava, velvoittaako kyseessä olevan tapauksen olosuhteissa Philip Morrisin omistusosuus Rothmans Internationalista välttämättä asianomaisia yrityksiä ottamaan huomioon toisen osapuolen edut toimintalinjojaan määrittäessään, kuten kantajat väittävät.

49 Rembrandtin osalta komissio katsoo, että sen edun mukaista on edelleen saada mahdollisimman suuri voitto sijoituksestaan Rothmans Internationaliin ja että äänioikeuksiensa ansiosta ja sen ansiosta, että sillä on perinteiset suhteet Rothmans Internationalin johdon kanssa, se voi käytännössä määrätä Rothmans Internationalin toimintalinjoista ottamatta huomioon Philip Morrisin etuja. Vaikka Philip Morrisin äänioikeudet riittävät estämään tietyt poikkeukselliset päätökset, mainittu mahdollisuus on liian teoreettinen voidakseen olla todellinen uhka, joka voi vaikuttaa Rembrandtiin Rothmans Internationalin hallinnoinnin osalta. Ei ole mitään syytä olettaa, ettei Rothmans Internationalin johtajien ja henkilöstön etujen mukaista ole tehdä mainitusta yrityksestä mahdollisimman kannattavaa.

50 Vaikka Philip Morrisin edun mukaista on – sen vuoksi, että se saa osan Rothmans Internationalin voitosta – mainitun yrityksen menestyminen, komission mukaan sen tärkein tehtävä on kuitenkin omien yritystensä markkinaosuuksien ja tulojen lisääminen. Huomattavasti Philip Morrisin edun mukaista on siis omin teollisin ja kaupallisin pyrkimyksin rajoittaa Rothmans Internationalin markkinaosuuksien kasvamista. Komissio arvioi siis, että Philip Morrisin toimesta tapahtuva vähimmäisosuuden hankkiminen Roth-

mans Internationalin pääomasta ei itsessään aiheuta muutoksia yhteisön savukemarkkinoiden kilpailutilanteeseen.

51 On syytä todeta, että asiakirjojen perusteella komission harkintaa ei voida katsoa virheelliseksi. Erityisesti minkään tiedon perusteella ei ole mahdollista todeta, että osuuksien hankinta saattaa johtaa markkinoiden jakamiseen sillä perusteella, että Philip Morris voisi omia markkinaosuuksiaan menettämättä keskittyä tiettyyn markkinoiden osaan antaen näin Rothmans Internationalille mahdollisuuden lisätä toimintaansa jollakin toisella markkinoiden lohkolla.

52 Esitettyjen tietojen perusteella ei voida myöskään päätellä, että Philip Morris ja Rothmans International tekevät yhteistyötä yhteisön markkinoiden ulkopuolella niin, että se vaikuttaa mainittujen yritysten suhteeseen yhteisön markkinoilla. Kantajat väittävät ainoastaan, että tällaista yhteistyötä tehdään tietyillä maantieteellisesti rajatuilla markkinoilla, ja väliintulijat vahvistavat, että tällainen yhteistyö koskee ainoastaan tiettyjä, toiselle sopimuspuolelle kuuluvia kaupallisia merkkejä, joten se on kyseisellä alalla täysin normaalia toimintaa, jota sitä paitsi myös kantajat harjoittavat. Näissä olosuhteissa ei voida myöskään todeta, että riidanalaiset sopimukset ovat osa kahden monikansallisen yrityksen maailmanlaajuista yhteistyötä koskevaa politiikkaa kansainvälisillä savukemarkkinoilla.

53 Se, että riidanalaisiin sopimuksiin sisältyy määräyksiä, jotka koskevat Rothmans Internationalin osakkeiden mahdollista myyntiä jommallekummalle sopimuspuolelle, ja että mainituissa määräyksissä määrätään mahdollisuudesta, joka, jos olosuhteet eivät muutu, saattaa olla 85 artiklan vastainen, ei sinänsä riitä vahvistamaan, että sopimusten tarkoituksena on rajoittaa kilpailua. On totta, että vuoden 1984 sopimuksilla korvattiin sellaiset sopimukset, joilla pyrittiin jakamaan määräysvalta Rothmans Holdingsissa, joka taas määräsi tosiasiallisesti Rothmans Internationalin kauppapolitiikasta, ja ettei mainittu sopimusten korvaaminen aiheuttanut mitään alennusta siihen hintaan, jonka Philip Morris maksoi, mutta on syytä muistuttaa, että Philip Morris sai muita etuja, erityisesti vallan estää jotakin toista kilpailevaa yritystä saamasta määräysvaltaa Rothmans Internationalissa; lisäksi se sai huomattavan korotuksen osuuteensa Rothmans Internationalin voitosta. Vaikka riidanalaisten sopimusten tausta osoittaa Philip Morrisin suunnitelleen laajempaa toimea kuin pelkkä passiivinen sijoitus, mainittujen täysin hypoteettista tilannetta koskevien sopimuslausekkeiden perusteella ei voida vahvistaa vähemmistöomistuksen hankkimisen olevan sellaisen suunnitelman ensimmäinen vaihe, jonka tarkoituksena on hankkia määräysvalta Rothmans Internationalissa.

54 On kuitenkin tutkittava, onko mainituilla lausekkeilla välittömiä kilpailua rajoittavia vaikutuksia ja onko komissio myös ottanut riittävästi huomioon niiden potentiaaliset vaikutukset.

55 Komission mukaan mainituilla lausekkeilla ei ole välitöntä vaikutusta sopimuspuolten kilpailutoimintaan. Jos Rembrandt luopuu omistusosuudestaan Rothmans Internationalista, sen edun mukaista on kasvattaa sijoituksensa arvoa varmistamalla, että mainitun yrityksen kilpailu on tosiasiallista. Philip Morrisin edun mukaista taas on Rembrandtille kuuluvien Rothmans Internationalin osakkeiden mahdollisten hintojen rajoittaminen, joten sillä ei siis ole mitään syytä rajoittaa omia pyrkimyksiään saada lisää markkinaosuuksia. Lisäksi se mahdollisuus, että Philip Morris voi myöhemmin palkata Rothmans Internationalin henkilöstön, pikemminkin kannustaa mainittua henkilöstöä osoittamaan ammatillisen osaamisensa. Komission mukaan se mahdollisuus, joka Philip Morrisilla on hankaloittaa Rembrandtin mahdollisesti suorittamaa Rothmans Internationalin osakkeiden myyntiä, ei myöskään ole sellainen uhka, joka voisi vaikuttaa Rembrandtin ja Rothmans Internationalin tavanomaiseen kaupalliseen johtamiseen.

56 Asiakirjojen perusteella yhteisöjen tuomioistuin ei voi todeta virheelliseksi mainittua komission arviota. On syytä lisätä, että kyseessä olevista määräyksistä johtuvaa mahdollisuutta vastustaa kolmannen yrityksen suorittamaa ostoa osuudesta Rothmans Internationalista ei voida pitää 85 artiklan vastaisena välittömänä kilpailun rajoituksena savukemarkkinoilla. Toisaalta kuten väliintulijat korostavat, tällaisia määräyksiä voidaan perustella sopimuspuolten oikeutetulla intressillä suurten sijoitustensa suojaamiseen. Toisaalta kyseessä olevassa tapauksessa se, että Philip Morris – vaikkei saanutkaan määräysvaltaa Rothmans Internationalissa – sai vallan estää mainitun määräysvallan joutumisen kilpailevalle kolmannelle yritykselle, ei voi itsessään olla kilpailua rajoittava tekijä.

57 Kyseessä olevien lausekkeiden potentiaalisten vaikutusten osalta on syytä todeta, että komissio on toteuttanut toimenpiteitä, joilla pyritään välttämään tällaiset perustamissopimuksen 85 artiklan vastaiset vaikutukset. Niinpä Philip Morris on sitoutunut antamaan komissiolle tiedon kaikista sopimuksiin tehtävistä muutoksista tai lisäyksistä ja antamaan komissiolle tiedon 48 tunnin kuluessa, jos se lisää osuuttaan Rothmans Internationalin osakkeista, tai jos se saa yli 25 prosenttia kaikista äänioikeuksista Rothmans Internationalissa. Lisäksi tällaisen tiedoksiannon jälkeen Philip Morris sitoutuu komission pyynnöstä saattamaan voimaan Philip Morrisin ja Rothmans Internationalin etujen erottamista koskevan sopimuksen yhteisön markkinoilla, jolloin tilanne

pysyy ennallaan kolme kuukautta, jona aikana komissio voi tutkia uuden tilanteen perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan kannalta.

58 On totta, kuten kantajat korostavat, että mainittuja sitoumuksia ei sovelleta, jos Philip Morris saa tosiasiallisen määräysvallan Rothmans Internationalissa lisäämättä äänioikeuksiaan, erityisesti jos Rembrandt myy osuutensa vähintään kymmenelle itsenäiselle ostajalle. Tällaisessa tapauksessa, joka kaikista omistusosuuden siirtoa koskevista tilanteista on epätodennäköisin ja edellyttää, että Philip Morris luopuu sille sopimusten mukaan kuuluvista oikeuksista, Philip Morrisin määräysvalta olisi erittäin heikko, sillä mainitulla yrityksellä ei olisi mahdollisuutta estää äänioikeuksien kasautumista myöhemmin kolmanteen yritykseen. On siis todettava, että komissio on Philip Morrisin ja Rembrandtin tekemien sitoumusten johdosta parantanut yleisiä mahdollisuuksiaan tarkkailla ja valvoa sillä tavoin, että se voi estää sen, että sopimusten lausekkeet, jotka koskevat sopimuspuolten myöhemmin suorittamaa Rothmans Internationalin omistusosuuden luovutusta, aiheuttavat 85 artiklan vastaisia vaikutuksia.

59 Edellä esitetystä seuraakin, että niiden väitteiden tutkinta, jotka kantajat esittivät riidanalaisten sopimusten eri lausekkeiden arvioinnin riitauttamiseksi, on osoittanut, että komissio ei ole toiminut virheellisesti todetessaan, että lausekkeilla ei ole selvitetty olevan kilpailua rajoittavaa tarkoitusta tai vaikutusta.

60 Kuitenkin kantajat väittävät myös, että vaikka riidanalaisten sopimusten eri osatekijät eivät erikseen ole 85 artiklan 1 kohdan vastaisia, on vielä tarpeen tutkia, aiheuttavatko mainitut eri tekijät yhdessä kilpailua rajoittavia vaikutuksia.

61 Tältä osin on korostettava, että mainittujen sopimusten vaikutusten tutkinta on tosiasiallisesti tehtävä arvioimalla sopimuksia kokonaisuudessaan. Kantajat eivät väitä komission laiminlyöneen tällaisen arvioinnin tekemistä, mutta ne riitauttavat komission tässä suhteessa tekemän päätelmän.

62 Koska kyseessä on taloudellisen tilanteen monitahoinen arviointi, on syytä muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 42/84, Remia, 11.7.1985 antamassaan tuomiossa (Kok. 1985, s. 2566) todennut, että vaikka yleisesti ottaen yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan kaikilta osin, täyttyvätkö 85 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset, komission tekemien taloudellisten tilanteiden monitahoisten arviointien valvonta on rajattava koskemaan ainoastaan sitä, onko menettelysääntöjä ja perusteluvelvollisuutta

noudatettu, pitävätkö tosiseikat paikkansa, sekä onko asiassa tehty ilmeistä arviointivirhettä tai käytetty väärin harkintavaltaa.

63 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että asiakirjoista ei ilmene mitään selviä virheitä niiden arviointitekijöiden suhteen, jotka olivat olemassa kanteen kohteena olevien sopimusten tekoaikana. Riidanalaisten sopimusten potentiaalisten vaikutusten arvioinnin osalta on syytä korostaa, että toisaalta komissio ilmoitti aikomuksestaan valvoa tiiviisti asianomaisten yritysten välisen kilpailun kehitystä ja toisaalta, että kantajat voivat milloin tahansa pyytää sopimusten uutta tutkintaa, jos niillä on esittää uusia todisteita.

64 Tästä seuraa, että riidanalaisten sopimusten virheelliseen kokonaisarviointiin perustuvaa väitettä ei voida hyväksyä. Täten 85 artiklan soveltamista koskeva kanneperuste on hylättävä.

Perustamissopimuksen 86 artiklan soveltaminen

65 Perustamissopimuksen 86 artiklan osalta ei ole enää edellä esitettyjen toteamusten jälkeen tarpeen tutkia missä määrin Rothmans Internationalilla on määräävä asema merkittävällä osalla yhteisön markkinoita. Kyseessä voi siis olla tällaisen aseman väärinkäyttö ainoastaan, jos kyseessä oleva omistusosuus antaa yritykselle mahdollisuuden käyttää tosiasiallista määräysvaltaa toisessa yrityksessä tai vähintään mahdollisuuden vaikuttaa toisen yrityksen toimintaperiaatteisiin. Perustamissopimuksen 85 artiklaa koskevasta tutkimuksesta seuraa, että ei ole osoitettu, että vuoden 1984 sopimuksilla olisi osoitettu olevan tällaisia vaikutuksia. Näin ollen myös 86 artiklaan perustuva kanneperuste on hylättävä.

C *Kanteen kohteena olevien päätösten perustelut*

66 Kantajat väittävät, että kanteen kohteena olevat päätökset ovat mitättömiä, koska komissio ei ole tarkasti todennut, miten se teki päätelmänsä. Päätökset ovat niiden mukaan huomattavasti pidemmälle meneviä kuin niitä edeltävät komission päätökset ja niissä määritellään uusia periaatteita, joten komission on selvitettävä perustelunsa tyhjentävästi.

67 Lisäksi kantajien mukaan komissiolla oli erityinen velvollisuus perustella päätöksensä tyhjentävästi vuoden 1984 sopimusten sellaisten tekijöiden osalta, jotka sisältyvät myös vuoden 1981 sopimuksiin sen vuoksi, että se muutti kanteen kohteena olevissa päätöksissä aiempaa kantaansa vuoden 1981 sopimuksiin, sellaisena kuin mainittu kanta on esitettynä väitetiedoksiannossa.

68 Lopuksi kantajat väittävät, että vaikka päätöksiin lisättiin uusia argumentteja, jotka eivät sisältyneet asetuksen N:o 99/63/ETY 6 artiklassa tarkoitettuihin kirjeisiin, niissä ei kuitenkaan vastattu tiettyihin huomautuksiin, joita kantajat esittivät vastauksena mainittuihin kirjeisiin.

69 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyn perusteluvelvoitteen laajuus riippuu kyseessä olevan toimenpiteen luonteesta ja niistä olosuhteista, joissa se on toteutettu.

70 Kun kyseessä on asetuksen N:o 17 3 artiklan nojalla tehdyn kantelun hylkääminen, riittää että komissio esittää ne syyt, joiden vuoksi se on katsonut, ettei ole mahdollista todeta kilpailusääntöä rikotun. Komission ei etenkään tarvitse selittää mahdollisia eroja suhteessa väitetiedoksiantoonsa, joka on valmisteleva asiakirja, jossa tehdyt arviot ovat täysin väliaikaisia ja tarkoitetut hallinnollisen menettelyn kohteen määrittelemiseen suhteessa mainitun menettelyn kohteena oleviin yrityksiin.

71 Yhteisöjen tuomioistuin on 26.11.1975 antamassaan tuomiossa (asia 73/74, Papiers Peints, Kok. 1975, s. 1491) todennut, että jos päätös on huomattavasti pidemmälle menevä kuin sitä edeltävät päätökset, komission tehtävänä on perustella päätös yksityiskohtaisemmin. Kanteen kohteena olevat päätökset koskevat kuitenkin sellaisia sopimuksia, joita ei ole aiemmin käsitelty komission hallinnollisessa menettelyssä, eikä niissä määritellä uusia periaatteita suhteessa mainittuun käytäntöön, vaan rajoitutaan tutkimaan ensisijaisesti kyseessä olevien sopimusten erityisiä piirteitä.

72 Sen väitteen osalta, joka koskee kantajien väitteisiin vastaamatta jättämistä, on syytä muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on 17.1.1984 antamassaan tuomiossa (yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, VBVB ja VBBB v. komissio, Kok. 1984, s. 19) todennut, että vaikka komissio on perustamissopimuksen 190 artiklan perusteella mainittava ne tosiseikat, jotka ovat merkityksellisiä päätöksen perustelemiseksi, sekä päätökseen johtaneet oikeudelliset näkökohdat, tässä määräyksessä ei aseteta komissiolle velvollisuutta käsitellä päätöksessään kaikkia niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joita on käsitelty hallinnollisessa menettelyssä.

73 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa riittää siis, että komissio ilmoittaa ne tosiseikat ja oikeudelliset näkökohdat, joiden perusteella se on todennut, ettei voida osoittaa vuoden 1984 sopimusten olevan kilpailusääntöjen vastaisia.

Tästä näkökulmasta tarkasteltuina kanteen kohteena olevien päätösten ei voida katsoa olevan riittämättömästi perusteltuja.

74 Viimeinen kanneperuste, ja näin ollen koko kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

75 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, kantajat velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien väliintulijoiden oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanteet hylätään.

2) Kantajat velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien väliintulijoiden oikeudenkäyntikulut.

Due Rodríguez Iglesias

Koopmans Bahlmann Kakouris

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä marraskuuta 1987.

P. Heim
kirjaaja

O. Due
kuudennen jaoston puheenjohtaja